Att övertyga från orgelpallen

- En retorisk studie av BWV 565

Handledare: Hans Hellsten
Student: Gustaf Lennman
Vt 22

LUNDS UNIVERSITET
MUSIK-HÖGSKOLAN I MALMÖ

Att övertyga från orgelpallen

Att övertyga från orgelpallen

Nathan Söderblom svensk ärkebiskop 1914-1931 Nobels fredspris 1930.

Att övertyga från orgelpallen

De 4 evangelisterna:

-Matteus

-Markus

-Lukas

-Johannes

Att övertyga från orgelpallen

De **5** evangelisterna:

-Matteus

-Markus

-Lukas

-Johannes

-Bach

Vad är retorik?

Vad är retorik?

Syfte

-Med hjälp av sambandet mellan retorik och musik göra en retorisk analys av Bachs toccata och fuga i d-moll BWV 565, för att på så vis förhoppningsvis ge mig en bredare förståelse av verket.

-Ambitionen är att göra analysen och resultatet intersubjektivt godkänd, eller åtminstone förståelig.

Syfte-Frågeställning

- Vad är retorik?
- Hur kan den klassiska retoriken förstås i musikaliska termer?
- Hur kan kopplingen mellan musik och retorik se ut?

Tidigare forskning

- Johann Gottfried Walther (i Forsblom, 1985)
- Johann Mattheson (i Forsblom, 1985)
- Albert Schweitzer (i Angerdal, 2011)
- Enzio Forsblom Mimesis (1985)

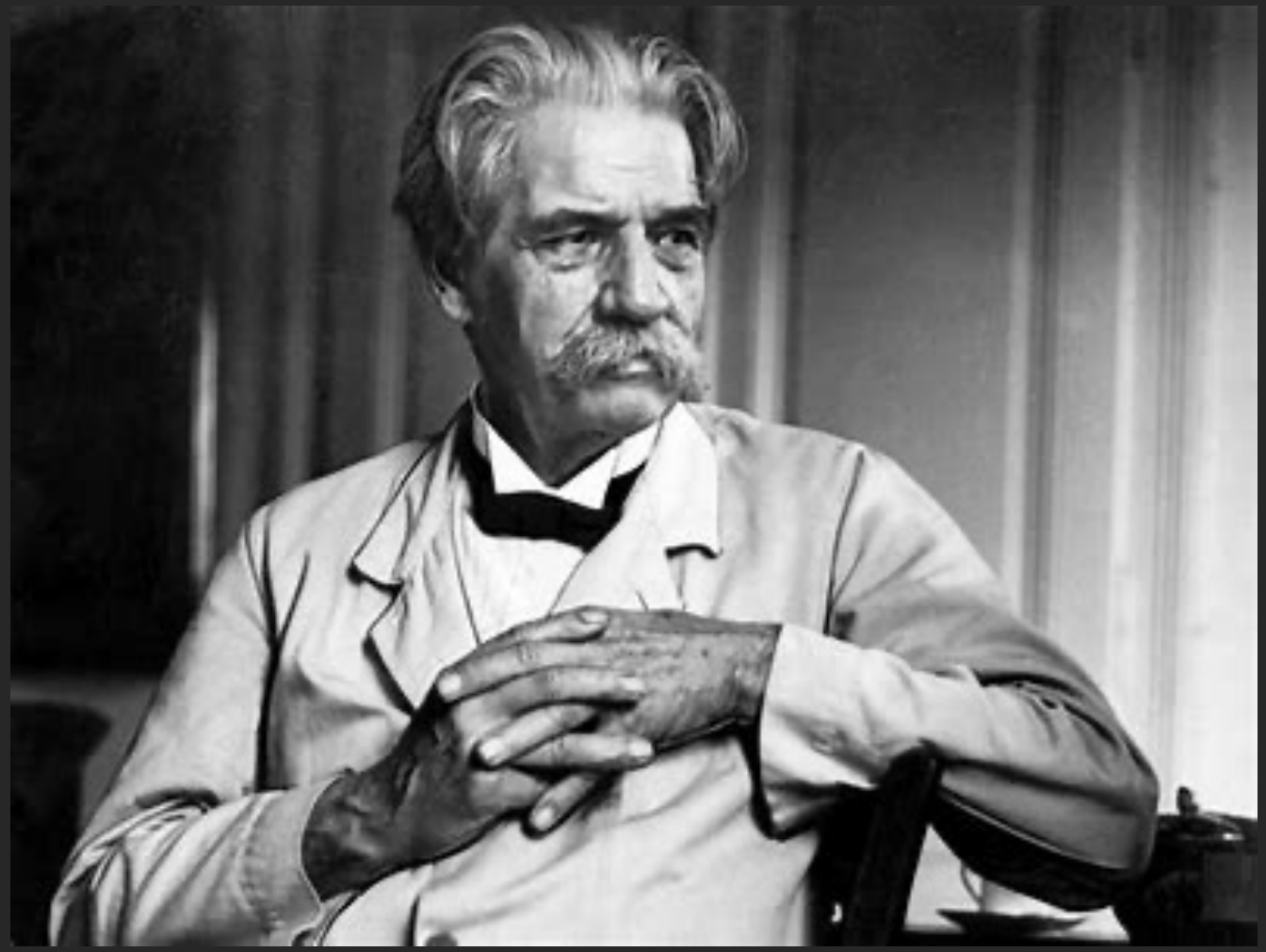

Albert Schweitzer

- Orgelbuchlein
- Tonmåleri

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

Vad är retorik?

Aristoteles definition:

“Retorik är en förmåga att i varje enskilt fall uppfatta det som kan vara övertygande eller övartalande” (i Lindqvist, 2016, s. 48)

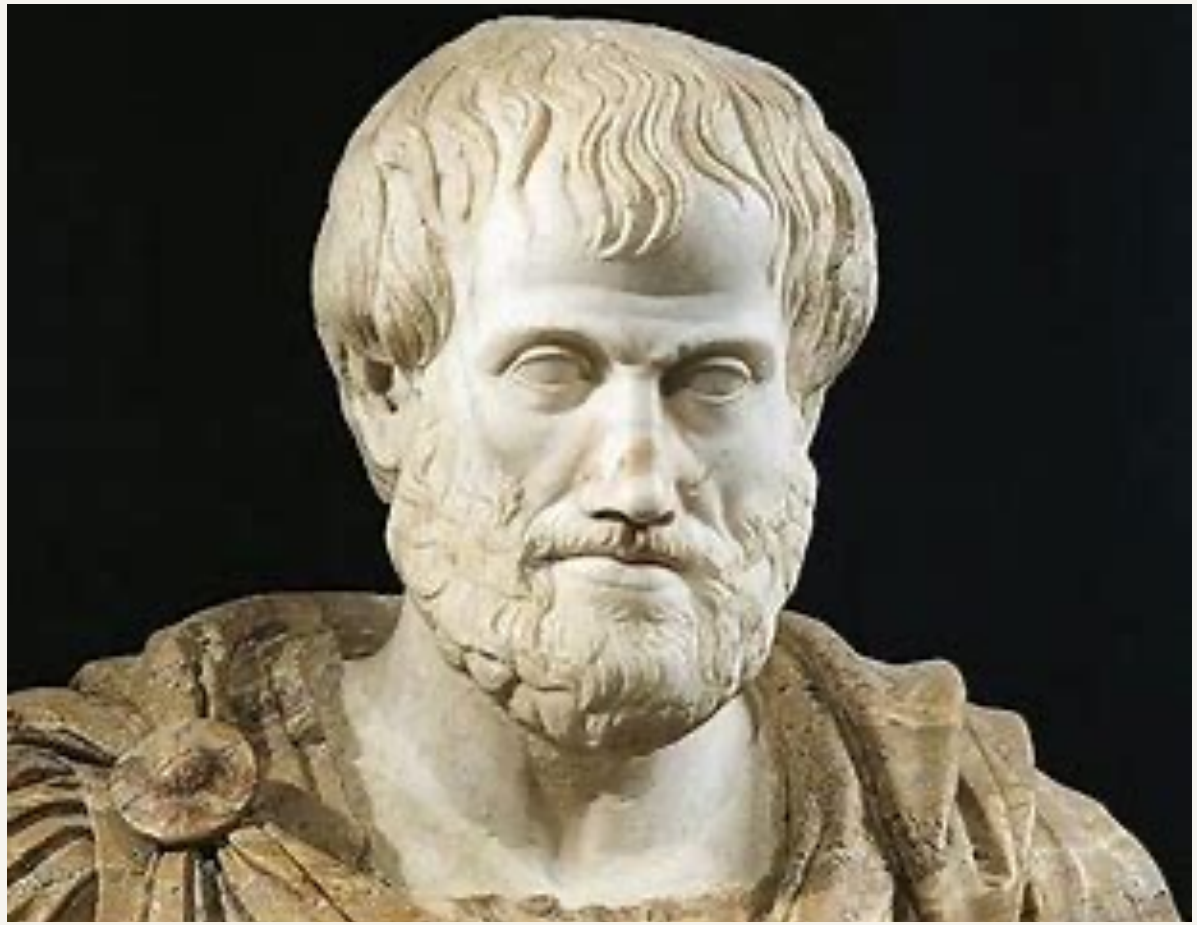

Retorik – Snabb historisk resumé

Antiken
-Kodifierad praxis
Grundämne - Trivial

Romantiken

WW2

Lunds universitet

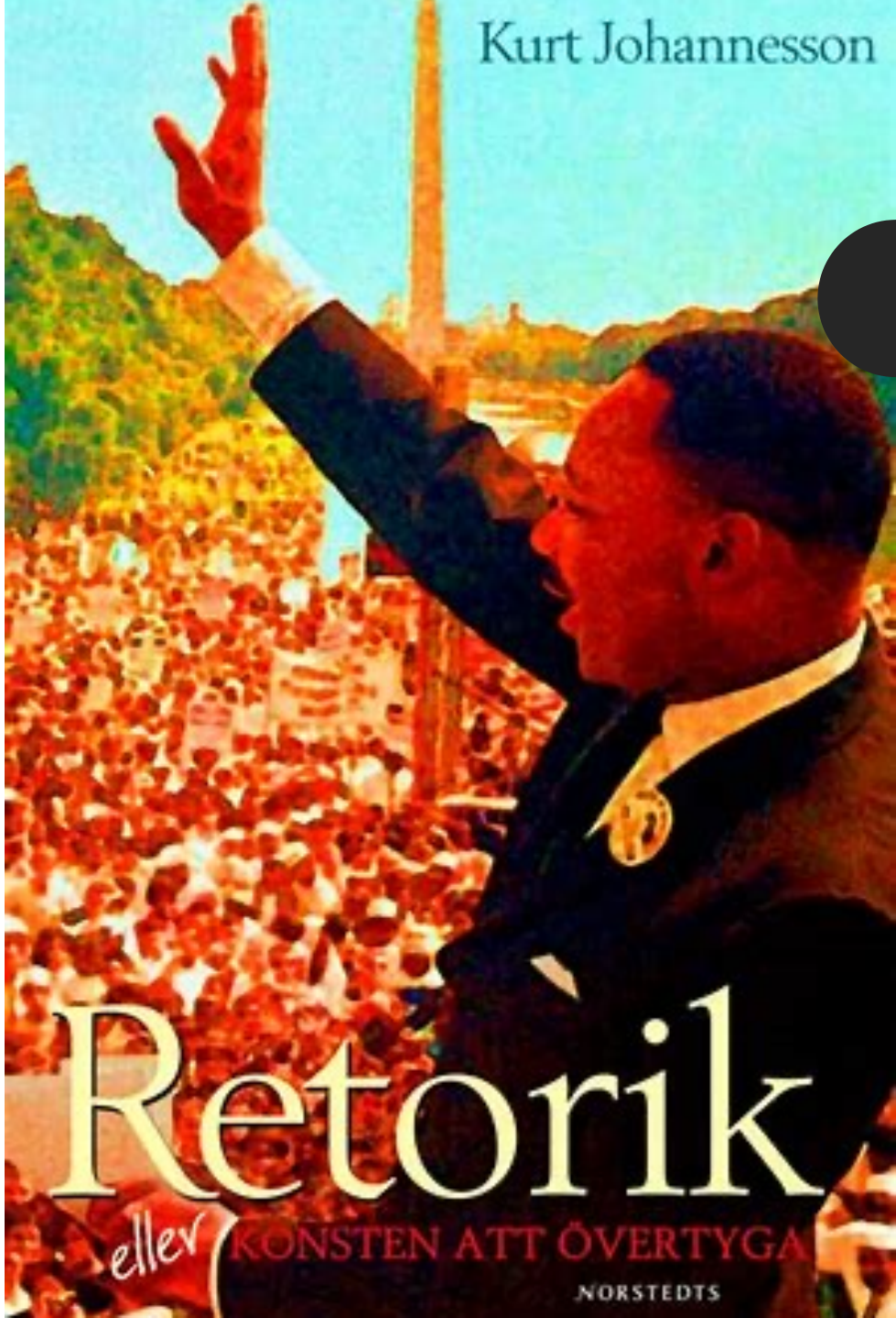

Partesläran

- Inventio
- Dispositio
- Elocutio
- Actio
- Memoria

Taluppbyggnad

- Exordium
- Narratio
- Argumentatio
- Recapitulatio
- Peroratio

Stilfigurer

Metafor, rim, alliteration, hyperbol, litotes, anafor, abruptio, dubitatio ironi, m.m

Perspektiv och tillvägagångssätt

Neoaristotelisk

Hermeneutisk

Taluppbyggnad

Stilfigurer

Perspektiv och tillvägagångssätt

Putin is Kreml

Perspektiv och tillvägagångssätt

Putin is Kreml

Metafor, Litotes, Hyperbol, Ironi, Exclamatio, Allegori, Paradox, Metonymi,Synekdoke m.m.

Subjektivt och arbiträrt!

Problem eller styrka?

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

---

1. Tendenser

- **Anabasis**
- **Katabasis**
- **Kyklosis**

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

---

2. Diminuering

- **Mordent**
- **Bomba**
- **Drillar m.m.**

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

---

3. Upprepningar

- **Fuga**
- **Nivåupprepning**
- **Imitation m.m**

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

---

4. Dissonanser

- **Tvärstånd**
- **Intervaller**
- **Affekter**

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

---

5. Kontraster

- **Ellipsis**
- **Mörker/ljus**

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

---

6. Tystnad

- **Abruptio**
- **Aposiopesis ! ? (Kadens)**

Enzio Forsblom

Mimesis (1985)

7- Varia (Kontrast, variation)

- **Exclamatio**
- **Dubitatio**

Analys och Resultat

I följande bilder applicerar jag de retoriska vektygen som tidigare presenterats direkt i notbilden på BWV 565

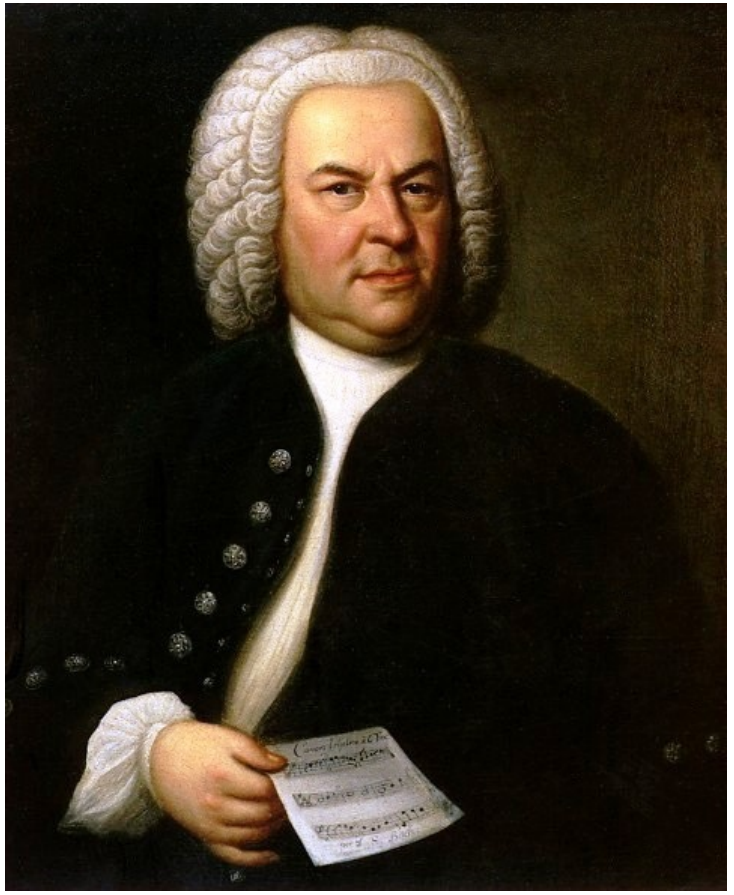

49. Toccata in D minor

BWV 565

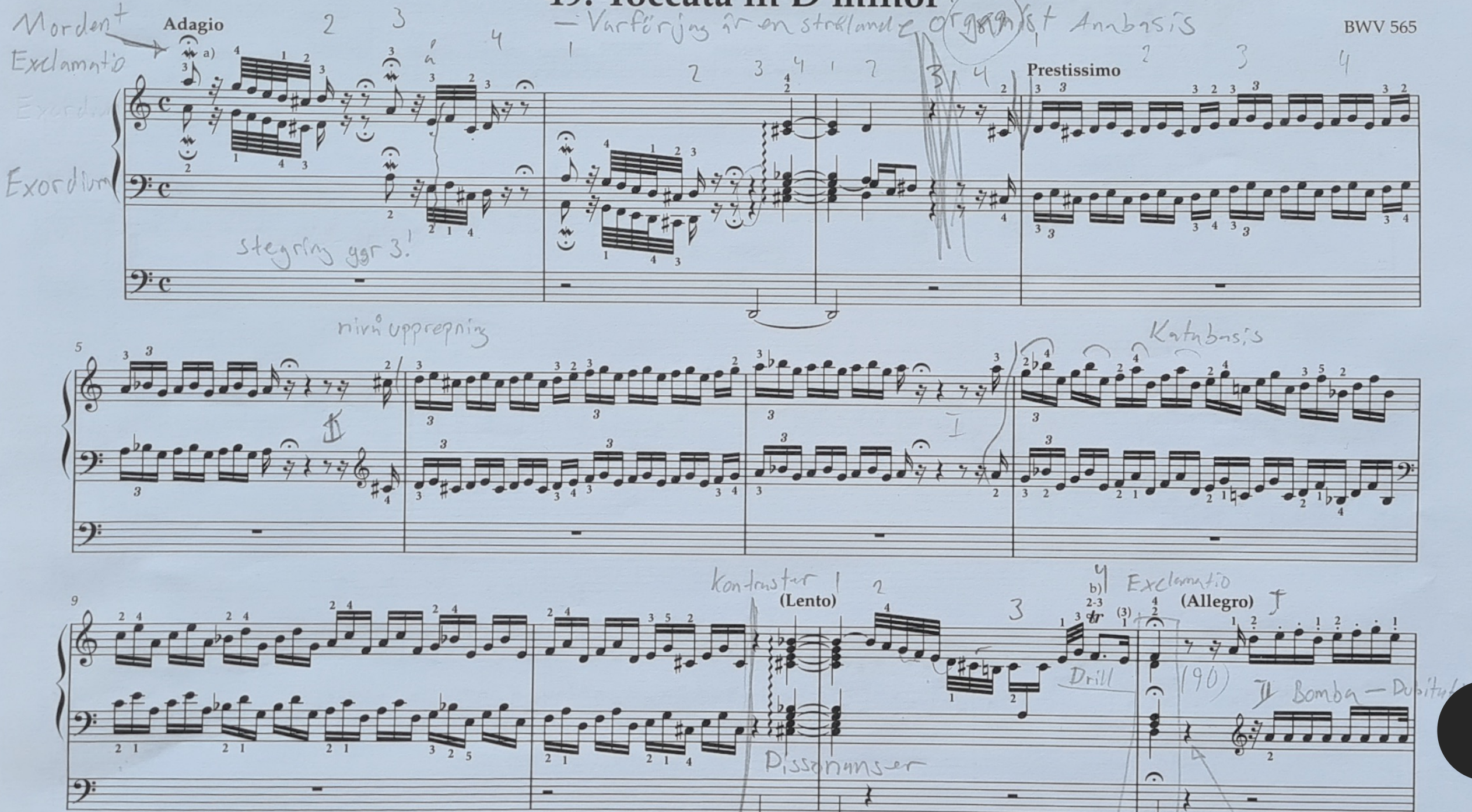

13

17

Imitation

Dissonans Imitation

20

Mordent

Prestissimo

Kyklosis i kombination.

23

*) The second bass can be played as in the previous bar.

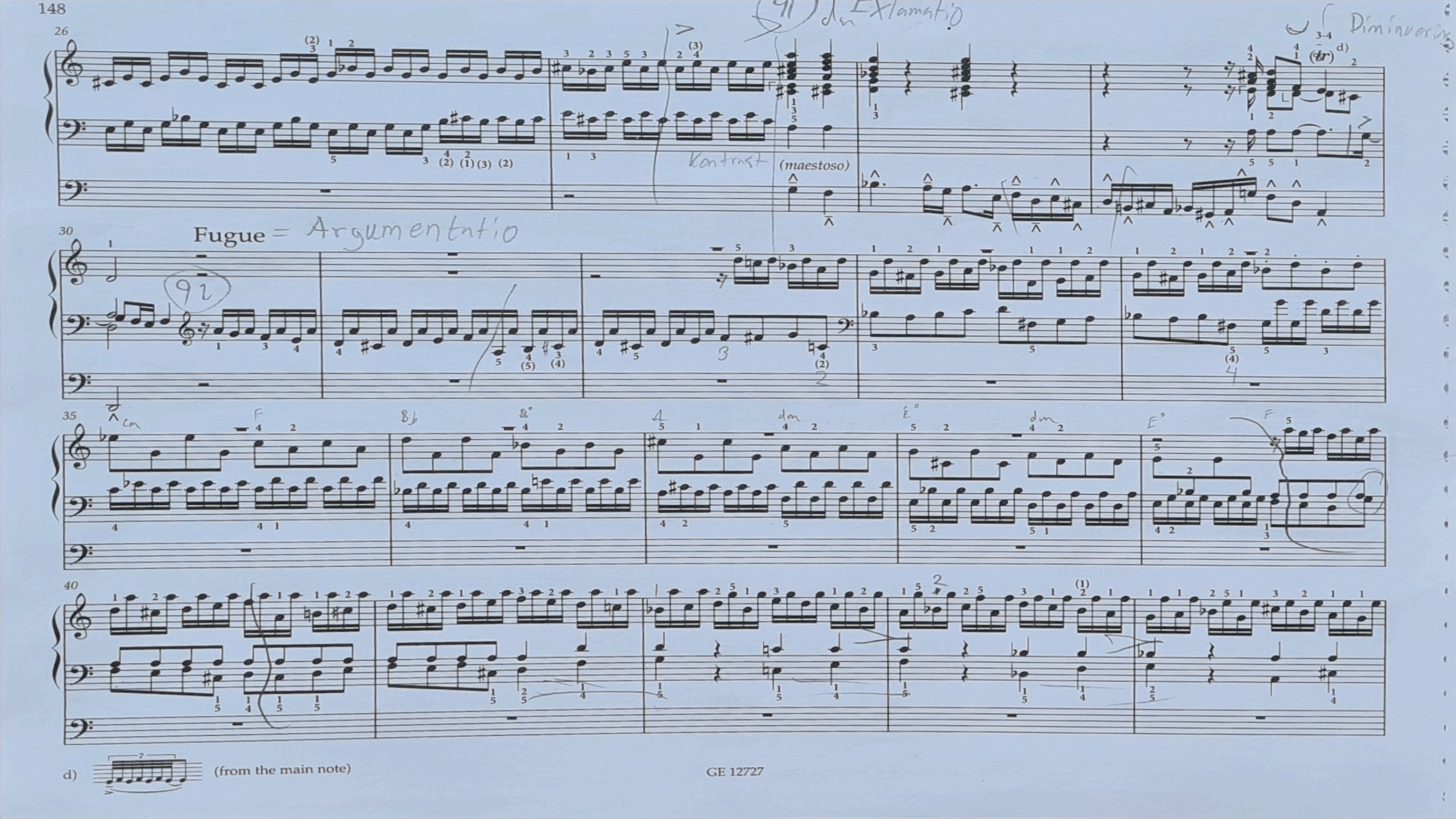
Fugue = Argumentatio
(maestoso)
Kontrast
Diminuering
d) (from the main note)

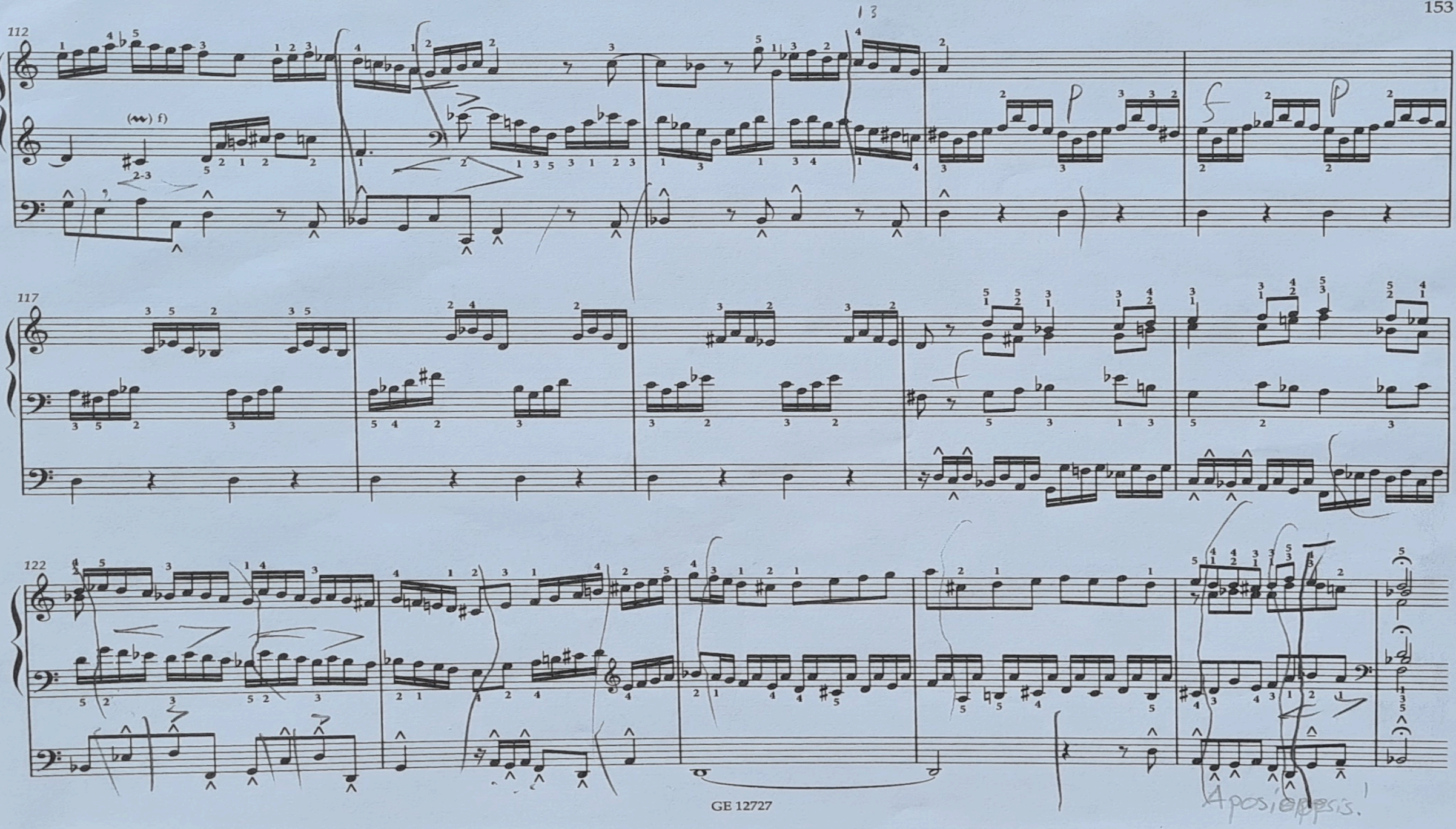
112
(w) f)
117
122

Recitativo

Recapitulatio / conclusio

130 Adagissimo

Presto

135 Adagio

Vivace

138 Molto adagio

Peroratio

Resultatsammanfattning

I BWV 565 kan man, som bilderna visar, applicera retoriska och musikaliska stilfigurer samt att man med en förståelse av klassisk taluppbyggnad kan det ges en bredare kunskap om verket.

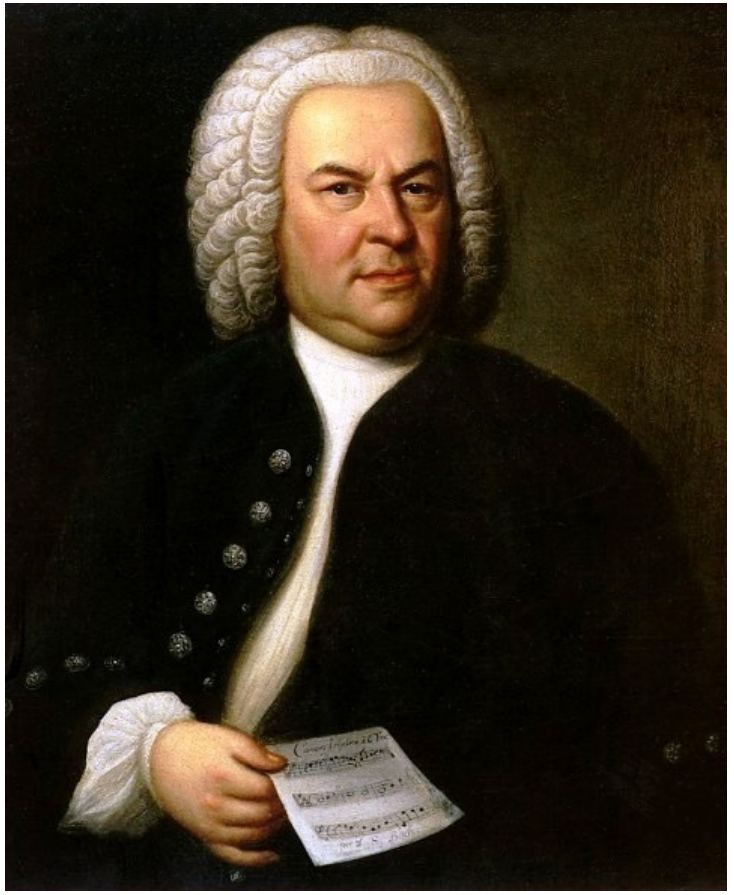

Diskussion

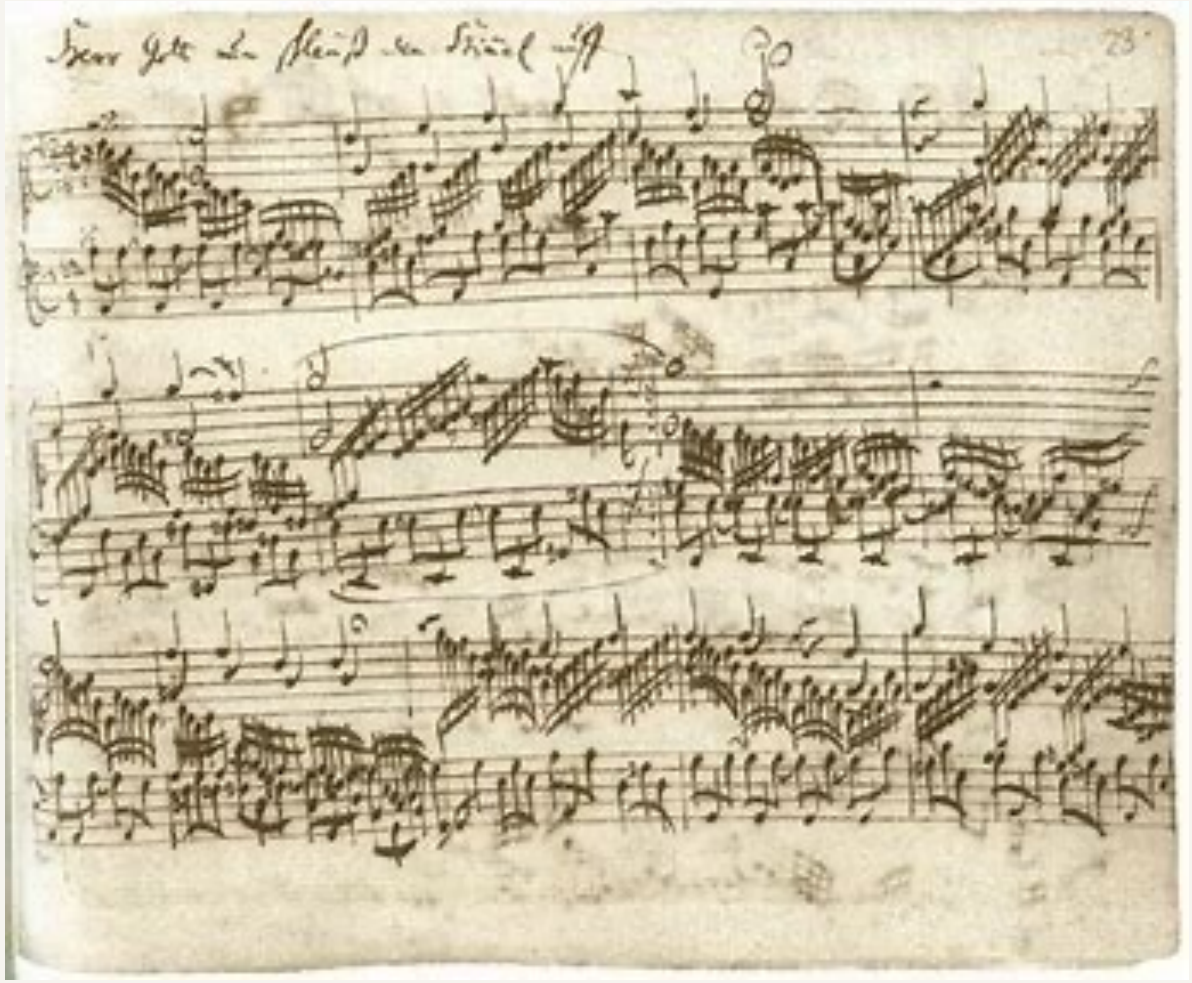

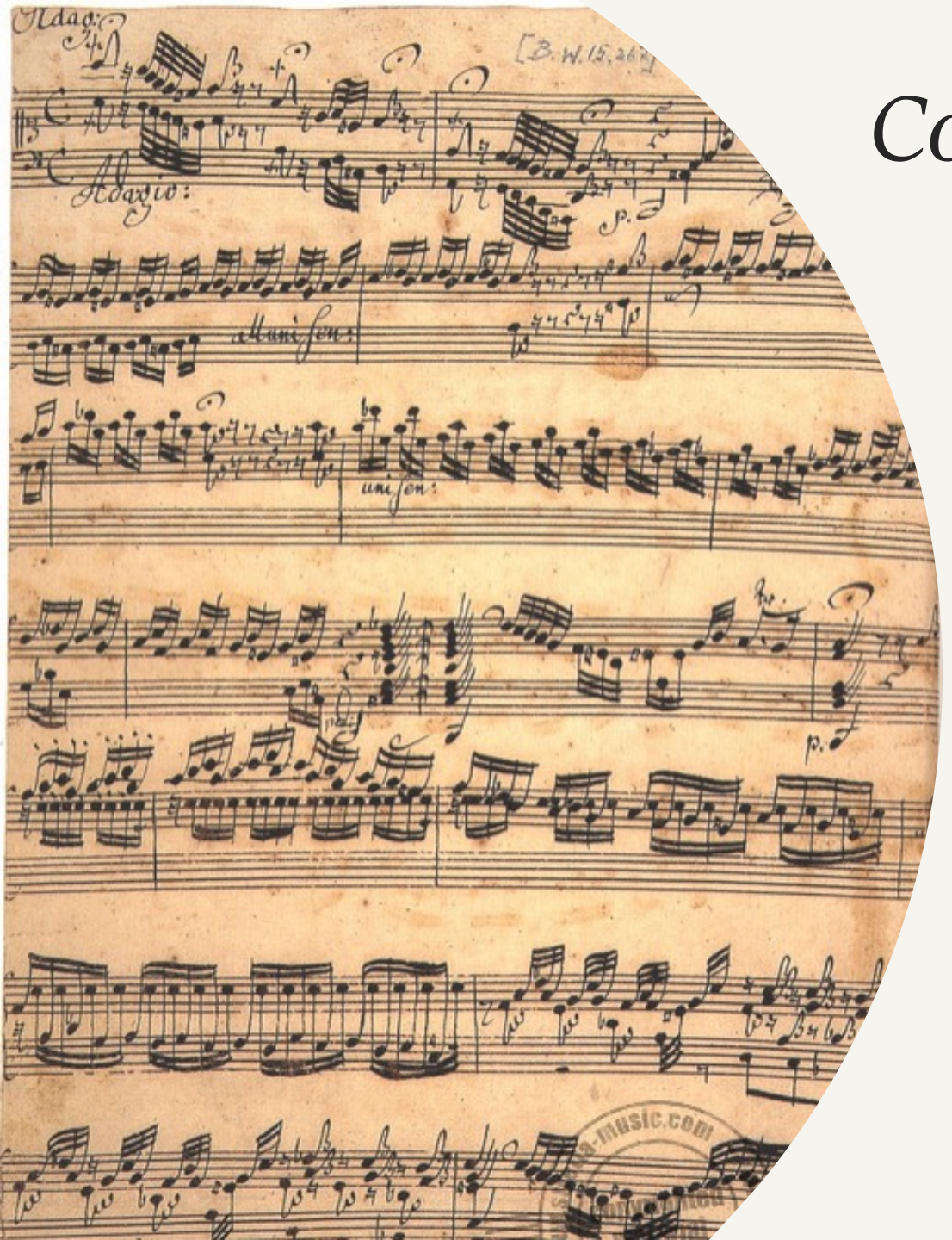

Conclusio/sammanfattning

- Kommunikation
- Dramaturgi/Narrativ
- Metaforiska uttryck

Referenser

- Angerdal, L. (2011). *Organistpraxis* (Rev. utg. Hans Hellsten, Hans Fagius). Verbum.
- Bach, J. S. (2015). *49 organ works*. [Musiktryck]. Gehrmans.
- Fagius, H. (2018). *Johann Sebastian Bachs orgelverk : en handbok* (2:a bearbetade upplagan). Bo Ejeby förlag.
- Forsblom, E. (1985). *Mimesis : på spaning efter affektut*
- Kjeldsen, J. E. (2008). *Retorik idag : introduktion till modern retorikteori* (1. uppl.). Studentlitteratur.*tryck i Bachs orgelverk*. Sibelius-akademin.
- Lindqvist, J. (2016). *Klassisk retorik för vår tid* (2., uppl. [sakgranskare: Christian Kock]). Studentlitteratur.